

Патмос

Коштица урме бачена у море посред великих дванаест острва близу малоазијске обале. Овде сам доспео вољом Домицијана, владара Рима и свега што су Римљани под своје ставили и држе силом и страхом. Ја, Јован, брат ваш и заједничар у невољи и царству и трпљењу, заточен сам због речи Божје и сведочења за Исуса Христа.

Када је лађа доспела до обале, када сам видео да цело острво стаје у један поглед, помислио сам да ме Господ склања од великог дела – ширења Његове речи међу мноштвом. И питао сам се како ћу му даље служити.

На острву расту смокве, наранџе и винова лоза. Куће су расуте по ивицама стрмих стена и чини се да ће се сваког трена сручити у море. Трава је оскудна, а земља спечена и личи на црвену прашину.

Врућине су несносне, а ветрови сурови.

Мало људи живи на Патмосу. Јелински пастири и рибари и неколицина римских војника. Навикли да блудниче међу собом и са овцама. Да се уздају у моћ магије, клетви и враџбина. Да једу жртве идолске. Да се са својим боговима надмећу у разврату и суровости.

Господ је рекао: „Ко куца, отвориће му се.” Али ми, апостоли Његови, навикли смо да отвара-

мо врата вере и онима који не куцају. Јер често је таквима најпотребнија животоносна реч.

Као и у многим местима јудејским, и малоазијским, и римским, људи су гневно насрнули на мене када сам их укорио због незнабоштва и пропадања у греху. У страху и неверици примили су моје прве речи о Богу који је живео међу нама као човек. На чије сам груди положио своју недостојну главу. И који је пострадао за наше спасење. Али када је Господ мојим рукама учинио нека исцељења, испунило их је чуђење. Затим је заискрила нада. И душе жедне утехе приступиле су извору живота.

Тек што нас је по једанпут походио сваки ветар који се вије око ових обала, на Патмосу је утврђена добра Црква Христова.

Мало затим дође онај дан када бејех у Духу Светоме, и када ми Господ даде да видим врата отворена на Небу, и оно што има да буде, и када зачух глас иза себе, силан као труба, који ми каза: „Што видиш, напиши у књигу!” Тада сам разумео какву је дужност Господ наменио слуги својем.

Посведочио сам тајну откривења, како ми је наложено.

Али остала је у мени, неисказана, повест о Сину Божјем, првом и последњем, који беше мртав, и оживе, који има мач оштар са обе стране, који има кључ, и што отвори, нико неће затворити, и што затвори, нико неће отворити, који је сведок верни и истинити, и зачетник творевине Божје. Који се именује љубављу и којим се љубав именује.

„До сада, сâм сам носио Његов науку међу људе. Дошао је час да га запишем и да он крене, умножен вештином и трудом многих руку, кроза сав знани и незнани свет. Да, похрањен на свитку, буде сачуван за време будуће”, помислио сам.

Знао сам, Матеј, Лука и Марко, апостоли и са-страдалници наши, пре него што их је стигла освета сатаниних синова, изложили су свако своју реч о ономе што се догодило међу нама. Пронели су је кроз Патрију и Мидију, кроз Етиопију и Ахају, и кроз сами Рим. Одаслали у многе друге крајеве. Али, човеку смртноме никада доста вере, љубави и наде. Па намислих да и ја, који сам од почетка био очевидац, саопштим Јеванђеље Исуса Христа, онако како га памтим.

То је моје друго сведочење.

А ноћас у виђењу Господ ме је упутио шта даље да чиним.

Опет сам био под крстом. Као оног дана када људи починише најстрашнији грех.

– Ево ти мајке! – рекао ми је тада.

Упро је у мене онај свој поглед јаснији од свих речи. Гласнији од сваке грмљавине.

„Поверава ми најмилије што оставља на земљи”, помислио сам. И заветовао сам се да је никада нећу препустити беди, бескућништву и самоћи.

– Ево ти мајке! – поновио је ноћас.

Одмах сам разумео Његов свети налог. И, ево, хитам да га испуним, захвалан што је баш мени поверио да испишем истину о оној чија је утроба била обитавалиште, а наручје престо Бога живога.

Шест је дугих десетлећа прошло од како је Син Божји сео са десне стране Оца својега. И баш као што је рекао да ће бити, многи су лажни пророци изашли у свет. Варалице. Антихристи. Говоре да Исус Христос није дошао у телу. Да он није и човек и Бог. Богочовек. Да га није родила и задојила она коју је Анђео Господњи назвао благословеном међу женама. Да је онај непоновљиви час у Давидовој пећини у Витлејему Јудејскоме био привид. Опсена ума. А ако је рођење привид, онда ни смрт није

стварна. Ни Његова жртва. Ни патња која је мајчино срце претворила у крваву рану.

Ја сам поред ње проживео хиљаде дана и онолико сати колико је звезда на небу.

Данас започињем ново сведочење на свицима. Испричаћу шта сам чуо од оних који су знали Марију, кћер Анину и Јоакимову. Марију, матер Исусову. Марију, слушкињу Господњу. Од људи часних и побожних. Открићу и оно што сам дознао од ње саме, Приснодеве и Богородице. Пренећу све што ми предадоше, онако како сам примио. А додаћу и оно што сам сâм видео, чуо и дотакао. И ако би вам икада ико рекао нешто друго осим овога што ћете сада од мене чути, не верујте му. Ја вам, браћо моја у трпљењу за Исуса Христа, својом вером у Господа сведочим да је све баш овако било.

Била је тринаеста година владавине цара Ирода, кога су ласкавци називали Великим, и седма година његовог господара, римског императора Октавијана Августа. Месец тишри.* Први месец у години. Месец великих празника, када сви синови дома Израилевог иду у Јерусалим да у Храму принесу жртвене дарове.

И Јоаким је кренуо у Свети град.

Пошао је из Назарета, места баченог на три дана хода од Јерусалима ка северу, из Галилеје, земље настањене племенима незнабожачким, и стога презрене од правоверних.

Путовао је сâм.

Истина, јахао је на челу дуге поворке људи и брижљиво пробраних жртвених животиња. Али, уз његове суседе корачали су синови. Кћери су их испратиле. Крај Јоакима је ишао слуга. А са кућног прага махнула му је Ана. Само Ана.

– Мужу мој и господару мој, помоли се свом душом, и чисте мисли – рекла му је на растанку. – Изнеси срце своје пред Творца. Почела је нова година. Ко зна, можда је баш ово наша година среће!

Та сигурност! Та нада! Поглед су јој чиниле блиставим, образе руменим, а њу и после толико

* **Тишри** – први месец јеврејског календара, од средине септембра до средине октобра.

година налик оној девојци која му је омилила чим је угледао.

„Да се помолим? А шта све ове године радим? Свакога месеца у години? Сваке седмице у месецу? Свакога дана у седмици? И по три пута у свакоме дану? Непрестано на уму и у срцу носим Бога и Закон. На уснама неизрециво име Његово. Испуњавам све дужности и вршим многа благочинства Храму и људима. И јуче сам посетио гробове свога оца и његовог оца. Молио сам их да се на Небу заузму за мене. За нас, Ана. За нас.”

Тако је хтео да јој каже. Није могао. Бојао се задрхтаће му глас. Суза ће му потећи. Одаће колико је несрећан. А Ана! Погнуће главу. Осмех ће јој пасти под ноге. Поглед се замутити. Задрхтаће јој брада. Принеће руке грудима и грчевито стискати леву шаку десном све док јој прсти не побеле. Крива. Крива пред њим, и пред целим светом. Као и свака несретница чија су крила остала празна.

Ана. Његова Ана! Кажњена најстрашнијом срамотом. Јаловошћу.

– Можда смо напокон све дугове вратили и све грехе испунили. Можда ће нам Бог отаца наших, Свети, благословен нека је, ове године услишити...

Исто је говорила и претходне године. И оне пре ње.

Преплавило га је сажаљење. Код ње беше престало оно што бива из жене. Утроба јој се окаменила. Дојке усахле. Тело се сасушило. Али и даље је чезнула за чедом. Да испуни њене празне руке. Да јој скине срамоту са имена и дома. Непрестано се присећајући како је Господ био добар према Сарини* и Рахили,** чекала је да и њу дотакне чудо највише милости. Готово је постала старица, а душа јој се

* **Сара** – жена праоца Аврама, мајка праоца Исака.

* **Рахил** – жена праоца Јакова, мајка Јосифова.

надала као у младости. Толика је била њена вера. И љубав према Јоакиму.

Зато он није узео себи наложницу. Ни нову жену. Зато, а не због сумње коју су протурали злуреди, да је и његово тело подједнако неплодно као и Анино.

Његова снага расла је из Анине. Хранила се њоме. Грејала. И он је веровао. Упркос свему. Годинама. Није могао другачије. Није смео.

Чинило му се, ако макар само једном посумња, ако само једну молитву пропусти, увредиће Господа и изгубиће право на Његову милост.

А суседи су им се смејали. И рођаци, који су већ рачунали који од њихових маслињака и винограда могу присвојити, и колико ће коме крупне, а колико ситне стоке допасти када Јоакимова кућа опустити. И они који су се називали њиховим пријатељима, а доводили му своје кћери и сестре у кућу и на пут. Ругали су им се без самилости. Без срама. Као да им је сâм Господ дао такав налог, не би ли и тим подсмехом унизио оне које је одбацио.

– Не посустај у вери и молитви, вољени. Даће Преблаг и ти о зимској равнодневици принесеш у Храм жртву за напредак... – шапутала је Ана.

Није могао да издржи више.

Тај поглед, мек и влажан. Ту благост. Нежност. Скрушеност. Тај стид. Стид због вере, љубави и наде. Девојачки стид на набораним образима. Тај крик из дубина крваве ране.

Журно јој је уснама дотакао чело. И отишао је без речи.

Побегао је.

Јерусалимски Храм чинило је више зграда. Високим зидом били су одељени део за обреде и део за становање.

Народ се окупљао у дворишту. Ту се налазио жртвени олтар, за приношење изабраних животиња као крвног дара. Из дворишта се улазило у Светињу. Била је то велика дворана, намењена молитви, читању Торе* и умним расправама добрих познавалаца Закона: рабина, фарисеја, књижевника, законика и садужеја.

Неколико степеника над Светињом, и од ње одвојена завесом, уздизала се Светиња над светињама, где су некада, у доба славе, лежали Заветни ковчег и плоче са заповестима које је Бог дао Мојсију. Ниједном човеку није било допуштено да уђе у ту одају, осим великом свештенику, па и њему само једном у години, на Дан помирења. Јер у њој борави сâм Бог изабраног народа.

„Чини се да су се сви синови Израилља данас сабрали у Јерусалиму”, мислио је Јоаким док се пробијао кроз двориште Храма. Људи су га заустављали. „Није ли ово Јоаким из Назарета? Доброг ли сусрета!”, говорили су, и питали га за здравље, летину и принову у стадима.

Ваздух је био тежак и густ. Мешали су се слаткасти задах крви и трулежи покланих живо-

* **Тора** – пет светих књига које је Бог дао Мојсију.

тиња, опори воњ жртава паљеница са олтара за спаљивање и опојни мирис тамјана који је допирао из светилишта. Жамор људи надјачавао се с хором левита и песмама благослова. Ред пред ковчегом за прилоге био је дугачак. Застајкујући да размени поздраве и добре жеље, Јоаким прође до првог реда за дародавце. Ту је било његово место. У врху. Припадало му је по иметку, и још више по угледу.

Био је син Варпафира, из племена Јудиног, уз то потомак Давидовог сина Натана. Истина, више од хиљаду година делило је Јоакима и његовог царског претка. Владалачка палица, као што су пророци рекли, беше отпала од колена Јудиног, и туђин је судио у обећаној земљи. Али народ који је једном давно ступио у савез с Богом још се писао и делио по племенима, памтио и поштовао претке, и потомцима признавао славу и заслуге праотаца.

Јоаким се и браком везао за добар род. Ана му је дошла из дома свештеника Матана, из племена Левијевог.

Посегао је за златницима. Чекао је знак првосвештеника Исихара па да спусти свој прилог.

„Ово је за Господа. То је молба за опроштај ако урадих било шта што у Његовим очима не ваља, или га растужи”, понављао је у себи. Одједном су му те давно одабране, те годинама изговаране речи, биле туђе. Празне. Учинило му се да ничега у њима нема. Ни снаге. Ни љубави према Богу. Ни молитвеног заноса. Ни вере. И био је потпуно сигуран да оне никако не могу допрети до Свевишњег.

„Господе, ти знаш мој јад и моје немање. Дај ми реч која те може умилостивити. Научи ме молитви коју ћеш услишити”, затражио је.

Уплашен.

Помислио је на Ану. „Шта да кажем, Ана? Како да Га молим, а да не погрешим? Да не пропустим овај час? Како Га ти молиш?“, питао је. И тада, пре него што је постао свестан шта ће рећи, са усана му је склизнуо шапат. „Господе, ако погледаш на муку моју и не заборавиш ме, ако ми даш чедо, посветићу га теби за цео живот. Зваће се мојим, а биће Твоје.“ Истовремено, чуо је свој завет у себи. Осетио га је читавим бићем. Као бруј у грудима. Као дама-рање срца. Као пуноћу којој није знао име и какву није осетио никада пре.

У том вртоглавом часу Јоаким је био далеко од ризнице јерусалимског Храма и реда за дародавце. Чинило му се да је насамо с Господом. Истина, није му видео лик, јер то смртноме није допуштено, али је осетио највише присуство.

Зато је до њега споро и тешко допро срдити узвик који је кренуо негде иза његових леђа. И коме се придружише најпре други повици, па негодовање и смех, као гласови добро усклађеног хора.

– Међу тројицом првих је онај коме ту није место.

– Размеће се првенством које му не припада.

– Одузима право онима од којих Бог отаца наших не окреће главу.

Пренуо се. Погледао око себе. Стајао је уз свог суседа Јосифа, дрводељу из Назарета, и Аристовула, сина Амноновог, из Јерусалима. „Јосиф јесте си-ромашан, али је угледан. Потомак је Давидов, и то његовог сина Соломона. Уз то, и сâм је отац тројице синова и двеју кћери. А жена му носи шесто дете. То је човек који се може сматрати миљеником Господњим. Аристовул је фарисеј и судија високог суда, Синдериона. И он је отац синова и кћери. Обојица су ту где им је место. Па о чему причају ови људи? О коме?“, питао се. Окренуо се Јосифу. Па

Аристовулу. Јосип је спустио поглед на своју обућу. Аристовул је гледао право у Јоакима.

Сви су гледали у Јоакима.

– Теби се обраћам, Јоакиме, сине Варпафиров! Никада човек проклет од Бога, нека је слављено име Његово, није био први међу нама, ма на како доброј лози израстао...

Ударац. У чело. У груди. Отео му је дах. И речи.

– У свему сам остао веран завету својих отаца – промуцао је.

– Осим у једноме. Они су били благословени породом. Имали су синове попут снажних биљака и кћери попут сјајних углова палате, као што је у песми записа-но. А ти си остао сув штап без зелених изданака.

– Зар није било поштованог човека који је остао без детета...

– Господ нам је заповедио да се увећавамо и множимо. Како човек може остати поштован ако не извршава заповести? Има ли списа којим је то допуштено?

Јоаким је ћутао. Није имао реч којом би се одбранио. А било га је и стид да се брани.

– Матере отаца наших беху до старости јалове. И Сара, жена Аврамова, па роди Исака. И Рахилја, најмилија жена Јаковљева, па роди Јосифа. И Ана, жена Елканова, па роди пророка Самуила – јавио се Јосиф. Подигао је главу. Поглед му је био отворен. Глас чврст. – Ко зна какву је милост Свети, благословен нека је, наменио дому честитога Јоакима.

– Њих је Господ кушао, а Јоакима кажњава – умешао се Исихар.

– Можда праведни Јосиф чује глас за који смо ми глуви – започео је Захарија, син Варахијин. Био је свештеник и муж Анине рођаке Јелисавете. Поносан на сродство с Јоакимом.

Исихар му није дозволио да каже све што је наумио.

– Шта ће бити сутра, само Он зна, нека се увек помиње име Његово. Наше је да се равнамо по Закону и по данашњем дану. Све друго је богохуљење. И јао устима која тако говоре! – викнуо је.

Дивљим покретима запарао је своју одору, као сваки правоверни који је сведок обесвећења.

– Јао устима која тако говоре! – придружио му се скуп.

Била је то пресуда. Без права на жалбу.

Погнуте главе Јоаким се повукао на само дно реда. Међу недостојне. Међу оне с којима се његови очеви никада нису помешали.

Испратили су га подсмеси. Дочекала га је злурадост. Људи се веселе паду оних којима нису равни.

Тешко је дисао. Дрхтао је. Чинило му се, убиће га то понижење. Од када памти, нико није тако обрукан у Храму. А, Ана? Шта да каже Ани?

„Кажњени смо двоструко. Најпре својом несрећом. А сада, ево, и зато што нас није мимоишла. „Како то да јој каже а да је не убије?

Без речи је сачекао час да преда прилог. Прегутао је и молитву. Чинило му се, ако проговори, јецај ће му раздерати усне, као трње.

Затим се повукао у најдаљи кут Храма. Сâм. Људи су га избегавали, као да у својим хаљинама носи змијско гнездо.

Исихар је најпре служио у Светињи над светињама. Али њена унутрашњост, и све што се дешава, остали су скривени великим застором. Окупљени су пратили кретање великог свештеника и слутили му покрете по звуку звончића са руба његове одоре.

Прво је окадио Светињу над светињама, а онда је пошкропио крвљу жртвеног јарца. Тако је учинио покајање за светилиште и за олтар, за свештенике и за сав окупљени народ.

Када је изашао из Светиње, привели су му живог јарца. Положио је руке на њега и тако му навалио све неправде које у незнању починише деца Израилова, све њихове преступе и све грехе којима се замерише Богу. Затим су јарца натовареног злом народа сви присутни потерали кроз град, па кроз Јужну капију, ка пустињи и литици Вет адута, где живи прималац греха, демон Азазиљ.

А Јоаким, очајан, паде на колена у пустом дворишту Храма и препусти се жецају.

– Јахве, Боже мој, ево ме где вапим и наричем пред Тобом! Зар сам и ја, као овај јарац, натоварен гресима? Зар је зато тешка љутња Твоја спуштена на моја плећа? Зар ми стога не даш да се подигнем. Да будем прав међу правима. Пригни ухо своје и чуј ме. Ево ти се заветује слуга Твој: Данас ћу отићи у беспуће. Предаћу се посту и молитви. И остаћу тако док ми не даш знак своје милости. Или док не скончам. Ако је Твоја воља да ме, као све проклете, уместо сина, или бар кћери, наследи слуга рођен у мојој кући, онда се у ту кућу никада нећу вратити. Или ми дај живот дома мојега или и мој живот узми, Господе!